

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

De Virgine Deipara.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

D E V I R G I N E D E I P A R A ,
S E R M O I.

Ex verbis Apocalypsis :

«Apoc. 12. a *Signum magnum apparuit in caelo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim^a.*

Vehementer quidem nobis, dilectissimi, vir unus & mulier una nocte-
re, sed gratias DEO: per unum nihilominus virum, & mulierem
unam omnia restaurantur; nec sine magno scœnore gratiarum. Neque
enim sicut delictum, ita & donum, sed excedit damni æstimationem be-
neficium magnitudo. Sic nimirum prudentissimus & clementissimus arti-
fex, quod quassatum fuerat, non confregit, sed utilius omnino refecit, ut
videlicet nobis novum formaret Adam ex veteri, & Evam transfunderet
in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus; siquidem & nunc
omnis sufficientia nostra ex eo est: sed nobis bonum non erat esse homi-
nem solum. Congruum magis, ut adesset nostræ reparationi sexus uter-
que quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis planè & potens me-
diator Dei & hominum homo Christus Jesus, sed divinam in eo reveren-
tur homines maiestatem. Absorpta videtur in Deitatem humanitas, non
quòd mutata sit substantia, sed affectio Deificata. Non sola illi cantatur
misericordia, cantatur pariter & iudicium: quia etsi didicit ex his quæ
passus est compassionem, ut misericors fieret, habet tamen & iudiciariam
potestatem. Denique DEUS noster ignis consumens est^b. Quidni
vereatur peccator accedere, ne quemadmodum fluit cera à facie ignis, sic
pereat ipse à facie Dei?

*Cur ad nostri
reparationem
concurrat se-
xus uterque
id est Iesus &
Maria.*

Deut. 4. d
& Heb. 12. g

*Ad mediato-
rem mediatricem
Maria.*

*Antithesis E-
væ & Mariae.*

*Maria quam
suavis & be-
nefica omni-
bus.*

Jam itaque ne ipsa mulier benedicta in mulieribus videbitur ocio-
sa: inveniatur equidem locus eius in hac reconciliatione. Opus est
enim mediatore ad mediatorem istum, nec alter nobis utilior quam Ma-
ria. Crudelis nimirum Eva, per quam serpens antiquus pestiferum eti-
am ipsi viro virus infudit: sed fidelis Maria, quæ salutis antidotum & vi-
ris & mulieribus propinavit. Illa enim ministra seductionis, hæc pro-
pitiacionis: illa suggessit prævaricationem, hæc injecit redemptionem.
Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum
in ea, nihil terribile, tota suavis est, omnibus offerens lac & lanam. Revol-
ve diligentius Evangelicæ historiæ seriem universam, & si quid fortè in-
crepatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indigna-
tionis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere ve-
rearis. Quod si (ut verè sunt) plena magis omnia pietatis & gratiæ, ple-
na mansuetudinis & misericordiæ, quæ ad eam pertinent inveneris, age
gratias

gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione providit, in qua nihil possit esse suspectum. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitorum se fecit, omnibus misericordiae sinum aperuit ut de plenitudine eius accipiant universi: captivus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus lætitiā: denique tota Trinitas gloriam, filii persona carnis humanæ substantiam, ut non sit qui se abscondat à calore eius.

Putasne ipsa est *Sole amicta mulier*? Esto siquidem ut de præsentī Ecclēsia intelligendum Propheticae visionis series ipsa demonstret, sed id plane non inconveniēter Mariæ videtur attribuendum. Nimirum ea est quæ velut alterum Solem induit sibi. Quemadmodum enim ille super bonos & malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque præterita non discutit merita: sed omnibus sese exornabilem, omnibus clementissimam præbet, omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu. Nam & defectus omnis sub ea, & quicquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit & supergreditur creaturis, ut merito *sub pedibus eius Luna esse* dicatur. Alioquin nihil magnum dixisse videbitur, ut sit Luna ista sub pedibus eius; quam super omnes Angelorum choros, super Cherubim quoque & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. Solet autem Luna non modo defectum corruptionis, sed & stultitiam mentis, nonnunquam verò & Ecclesiam huius temporis designare. Illam quidem propter mutabilitatem, hanc sanè propter susceptum aliunde splendorem. Utraque verò (ut ita dixerim) Luna sub Mariæ pedibus congruè satis ponitur, alio tamen atque alio modo. Siquidem *stultus ut Luna mutatur: sapiens autem permanet ut Sol*. In Sole nimirum & fervor & splendor stabilis; in Luna solus splendor, atque is omninò mutabilis & incertus, qui nunquam in eodem statu permaneat. Jure ergo Maria *Sole* perhibetur *amicta*, quæ profundissimam divinæ Sapientiæ ultra quam credi valeat, penetravit abyssum: ut quantum sine personali unione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessiblei videatur immersa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur^d, illo igne Seraphim accenduntur. Longè verò aliter Maria meruit non velut summatim tangi, sed operiri magis undique & circumfundi, & tanquam ipso igne concludi. Candidissimus sanè, sed & calidissimus huius mulieris amictus: cuius omnia tam excellenter irradiata noscuntur, ut nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem vel minus lucidum, sed nē tepidum quidem aliquid, aut non ferventissimum liceat suspicari.

Maria mulier amicta Sole.

Soli comparatur.

Luna sub pedibus eius quomodo.

Per Lunam quid significatur.

Eccli. 27. d In Maria fervor & splendor stabilis.

d Isa. 6. e Absit ab ea omnis obscuritas.

Et omnis fatuitas.

Maria omnes suos hostes calcavit sub pedibus.

e Genes. 3. c

Varii Hereticorum de Virgine Despara errores.

f Ioan. 15. a

g Apoc. 12. a

Maria inter Christum & Ecclesiam media constituta.

h Exod. 3. a
Rubus incombustus typus Mariae.

i Luc. 1. d

Insipientia verò omnis longè sub pedibus eius est, ut penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero, & collegio Virginum fatuarum. Immò verò & unicus ille stultus, & totius stultitiæ princeps qui verè mutatus ut Luna, sapientiam perdidit in decore suo, sub Mariæ pedibus conculcatus & contritus miseram patitur servitutem. Nimirum ipsa est quondam à Deo promissa mulier Serpentis antiqui caput virtutis pede contritura^e: cuius planè calcaneo in multis versutiis insidiatus est, sed sine causa: sola enim contrivit universam hæreticam pravitatem. *Alius* non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat; *Alius* parvulum non peperisse, sed reperisse sibilabat; *Alius* (vel post partum) viro cognitam blasphemabat; *Alius* Dei Matrem audire non sustinens, magnum illud nomen *Theotocos*, impiissimè suggillabat: sed contriti sunt infidiatores, conculcati supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes. Denique & continuo per Herodem draco insidiatus est parienti, ut nascentem excipiens filium devoraret, quòd inimicitia essent inter semen mulieris & draconis.

Jam si Ecclesia Lunæ magis intelligenda videtur vocabulo, quòd videlicet non ex se splendeat, sed ab eo qui dicit *f*: *Sine me nihil potestis facere*: habes mediatricem quam tibi paulò antè commendavimus, evidenter expressam. *Mulier*, inquit *g*, *amicta Sole, & Luna sub pedibus eius*. Amplectamur Mariæ vestigia, Fratres mei, & devotissima supplicatione beatis illius pedibus provolamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixerit nobis. Potens est enim. Nempe vellus est medium inter rorem & aream, mulier inter Solem & Lunam, Maria inter Christum & Ecclesiam constituta. Sed fortè miraris non tam vellus opetum rore, quàm amictam Sole mulierem. Magna siquidem familiaritas, sed mira omnino vicinitas solis & mulieris. Quomodò enim in tam vehementi fervore tam fragilis natura subsistit? Merito quidem admiraris Moyses sancte, & curiosius desideras intueri. Veruntamen solve calceamenta de pedibus tuis, & involucra pone carnalium cogitationum, si accedere concupiscis. *Vadam*, inquit, *g* *videbo visionem hanc magnam*^h. Magna planè visio rubus ardens sine combustione: magnum signum mulier illæsa manens amicta Sole. Non est rubi natura, opertum undique flammis, manere nihilominus incombustum: non mulieris potentia, ut sustineat solis amictum. Non est virtutis humanæ, sed nec Angelicæ quidem, sublimior quædam necessaria est. *Spiritus sanctus*, inquit *i*, *superveniet in te*. Et tanquam respondeat illa quoniam spiritus est Deus, & Deus noster ignis consumens est. *Virtus*, ait, non mea, non tua, sed *altissimi obumbrabit tibi*. Nihil itaq; mirum, si sub tali obumbraculo talis etiam à muliere sustineatur amictus.

Mulier,

Mulier, inquit, *amicta Sole*: planè amicta lumine tanquam vestimento. Non percipit fortè carnalis, nimirum spirituale est, stultitia illi videtur. Non sic videbatur Apostolo, qui dicebat ^k: *Induimini Dominum Iesum Christum*. Quàm familiaris ea facta es Domina, quàm proxima, imò quàm intima fieri meruisti, quantam invenisti gratiam apud Deum? In te manet, & tu in eo: & vestis eum, & vestiris ab eo. Vestis eum substantia carnis, & vestit ille te gloria suæ maiestatis. Vestis Solem nube, & Sole ipsa vestiris. Novum enim fecit Dominus super terram, ut mulier circumdaret virum ^l, nec alium quàm Christum, de quo dicitur ^m: *Ecce Vir, Oriens nomen eius*. Novum quoque fecit in cælo, ut mulier Sole appareret amicta. Deniq; & coronavit eum, & vicissim ab eo meruit coronari. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua ⁿ. Verum hoc alias. Interim sanè ingredi mini magis, & videte reginam in diademate quo coronavit eam Filius suus.

Rom. 13. d

Hier. 31. d
m Zach. 6. c

Cant. 3. d

Apoc. 12.

In capite, inquit, *eius corona stellarum duodecim* ^o. Dignum planè stellis coronari caput, quòd & ipsis longè clarius micans, ornet eas potius quàm ornetur ab eis. Quidni coronent sidera quam Sol vestit? Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum, & lilia convallium. Nimirum læva sponsi sub capite eius, & jam dextera illius amplexatur eam. Quis illas æstimet gemmas? Quis stellas nominet quibus Mariæ regium diadema compactum est? Supra hominem est coronæ huius rationem exponere, indicare compositionem. Nos tamen pro modulo nostræ exiguitatis abstinentes à periculoso scrutinio secretorum, non incongruè forsitan duodecim stellas istas, duodecim prærogativas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria singulariter adornatur. Siquidem invenire est in Maria prærogativas cæli, prærogativas carnis, prærogativas cordis, etsi fuerit ternarius iste per quaternarium multiplicatus: habemus forte stellas duodecim, quibus reginæ nostræ diadema præfulgeat universis. Mihi sanè singularis rutilat fulgor: primò quidem in Mariæ generatione: secundo in Angelica visitatione: tertio in Spiritus superventione: quarto in Filii Dei inenarrabili Conceptione. Sic & in his quoque sidereum planè irradiat decus, quòd *Virginittatis primiceria*, quòd *sine corruptione sæcunda*, quòd *sine gravamine grvida*, quòd *sine dolore puerpera*. Nihilominus etiam speciali quodam splendore in Maria coruscant *mansuetudo pudoris*, *devotio humilitatis*, *magnanimitas credulitatis*, *martyrium cordis*. Vestræ quidem sedulitatis erit singula quæque diligentius intueri. Nos interim satisfecisse videbimur, si breviter ea potuerimus demonstrare.

Stellarum duodecim interpretatio de 12 prærogativis gratiarum in Maria.

I. Prærogativa gratiæ in Mariæ generatione,

Quod ergo sidereum micat in generatione Mariæ? Planè quòd ex regibus orta, quòd ex semine Abraham, quòd generosa ex stirpe David.

Si id

Si id parum videtur, adde quòd generationi illi ob singulare privilegium sanctitatis divinitus noscitur esse concessa; quòd longè antè eisdem Patribus cœlitus repromissa; quòd mysticis præfigurata miraculis; quòd oraculis prænunciata Prophetis. Hanc enim sacerdotalis virga dum sine radice floruit ^p: hanc Gedeonis vellus dum in medio siccæ aræ maduit ^q, hanc in Ezechielis visione Orientalis porta quæ nulli unquam patuit præsignabat ^r. Hanc denique præ cæteris Isaias nunc virgam de radice Jesse orituram promittebat; nunc evidentius Virginem parituram ^s. Meritò signum hoc magnum in cœlo apparuisse scribitur, quod tantò antè de cœlo noscitur fuisse promissum. Dominus ait ^t: *Ipse dabit vobis signum. Ecce virgo concipiet.* Magnum profectò signum dedit: quia & magnus ipse qui dedit. Huius ergo prærogativæ fulgor, quorum non vehementer reverberat aciem oculorum? Jam in eo quam reverenter atque officiosissimè ab Archangelo salutata est, ut jam in regali folio supra omnes cœlestium ordines regionum exaltatam cernere videretur, & paulò minùs adoraturus fœminam, qui solebat ab hominibus hæctenus æquanimiter adorari, excellentissimum nobis Virginis nostræ meritum, & singularis gratia commendatur.

2. Prærog. in Archangelis visitatione.

3. & 4. Prærog. in spiritibus obumbratione, & novo conceptionis modo.

5. Prærog. Virginitatis propositum novum & inviolabile.
* u Luc. 1.

6. Prærog. Facunditas sine corruptione.

Nihilominus fulget etiam novus ille conceptionis modus, ut non in iniquitate, quemadmodum cæteræ omnes, sed superveniente Spiritu sancto sola, & de sola sanctificatione Maria conciperet. Nam quòd verum Deum, & Dei filium genuit, ut idem ipsi Dei atque hominis filius unus omnino Deus & homo prodiret ex Maria, abyssus est luminis; nec facile dixerim, quod vel Angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiam non caliget. De cætero sanè & virginitatem carnis, & propositum virginitatis, & ipsius quoque propositi novitas evidenter illustrat: quòd videlicet in libertate spiritus legis Mosaicæ decreta transcendens, illibatam Deo corporis simul & Spiritus sanctimoniam vovit. Probat enim propositi inviolabile fundamentum, quòd tam constanter promittenti filium Angelo respondit ^u: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Fortè enim propterea primò turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio, quod benedictam se se audisset in mulieribus, quæ nimirum benedici in virginibus semper optabat. Et ex tunc quidem cogitabat qualis esset ista benedictio, quod jam videretur esse suspecta. Ubi verò in promissione filii manifestum virginitatis periculum videbatur, non potuit ultra dissimulare quin diceret: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Merito proinde & illam meruit benedictionem, & hæc non amisit: ut longè gloriosior fiat, & virginitas ex fœcunditate, & ex virginitate fœcunditas, ac mutuis sese radiis illustrare hæc duo sidera videantur.

deantur. Magnum enim Virginem esse, sed Virginem Matrem esse, longè amplius per omnem modum. Jure etiam illud molestissimum tædium quo reliquæ omnes gravidæ mulieres laborare noscuntur, sola non sensit, quod sola sine libidinosa voluptate concepit. Unde & in ipso suæ conceptionis initio, quando potissimum cæteræ mulieres miserabilius affliguntur, Maria tota alacritate Montana conscendit, ut Elizabeth ministraret. Sed & ascendit Bethleem imminente jam partu, portans preciosissimum illud depositum, portans onus leve, portans à quo portabatur. Sic & in partu quam lucidum est quod nova exultatione novam edidit prolem, sola inter mulieres à communi maledicto & dolore parturientium aliena; Si rerum precia de raritate pensamus, nihil his potest rarius inveniri. Siquidem in omnibus istis, nec primam similem visa est, nec habere sequentem. E quibus nos, si ea fideliter intuemur, sine dubio admirationem concipimus, sed venerationem, sed devotionem, sed consolationem.

Cæterum quæ restant adhuc, & imitationem requirunt. Non est nobis ante ortum tam multifariæ multisque modis promitti divinitus, cælitus prænunciari: sed nec ab Archangelo Gabriele tam novæ salutationis obsequiis honorari. Minus autem cætera duo communicat nobis, planè secretum suum sibi. Sola enim est de qua dicitur: *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est*, sola cui dicitur: *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*. Offerantur regi virgines, sed post eam: nam primatum sola vendicat sibi. Multò magis autem sola sine corruptione concepit, sine gravamine tulit, sine dolore filium parturivit. Itaque nihil horum à nobis exigitur, sed exigitur planè nonnihil. Nunquid enim si defuerit nobis etiam mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis: negligentiam nostram munerum singularitas excusabit? Gratissima sanè gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. An verò quis putat quòd hac caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria: ex Evangelio id probamus. Ubi enim aliquando loquax, ubi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat⁷ quærens loqui Filio, nec materna auctoritate, aut sermonem interruptit, aut in habitationem irruit in qua Filius loquebatur. In omni denique textu quatuor Evangeliorum (si bene meminimus) non nisi quater Maria loquens auditur. *Primò* quidem ad Angelum, sed cum jam semel atque iterum allocutus eam fuisset⁸. *Secundò* ad Elizabeth, quando vox salutationis eius Joannem exultare fecit in utero, & ea magnificante Mariam, ipsa magis Dominum magnificare curavit⁹. *Tertiò* ad Filium, cum jam esset annorum duodecim, quòd ipsa & pater eius dolentes quæssissent eum¹⁰. *Quartò* in nuptiis ad Filium

7. Prærog.
Graviditas sine gravamine.

8. Prærog.
Puerperium sine dolore.

10 Matt. 1. c
10 Luc. 1. d

9. Prærog.
mansuetudo pudoris.
7 Matt. 12. d

Non nisi quater Maria loquens legitur.
8 Luc. 1.

9 Luc. 2.
10 Luc. 2. 3

• Ioan. 2. a

& ministros ^c. Et is quidem sermo certissimus index ingenitæ mansuetudinis, & virginalis verecundiæ fuit. Aliorum quippe verecundiam suam reputans, sustinere non potuit, non potuit vini dissimulare defectum. Ubi sanè increpata est à Filio (tanquam mitis & humilis corde) nec illi respondit, nec tamen deheravit, ministros admonens facere quod diceret eis.

d Luc. 2. c
*Maria studio-
 sa cultrix si-
 lentii.*

e Matt. 2. b

f Luc. 2. e

g Luc. 2. c

*Nostram ar-
 guit loquaci-
 tatem.*

*h Teren. in
 Eunuch.*

i Act. 1. b

*Discipuli an-
 te acceptum
 Sp. S. carna-
 les.*

*Modestia ma-
 ximè decet
 Monachum.*

Nunquid non ab initio venisse pastores, & primam omnium Mariam invenisse leguntur? *Invenierunt*, ait Evangelista ^d, *Mariam & Ioseph, & Infantem positum in præsepio*. Sic & Magi quoque si recolis, non sine Maria matre eius Puerum invenerunt, & inducens in templum Domini, templi Dominum, multa quidem à Simeone audivit tam de DEO quàm de seipsa ^f, ad loquendum tarda, velox ad audiendum. Et quidem *Maria conservabat omnia verba hæc cõferens in corde suo* ^g, sed in his omnibus neq; de ipso Incarnationis Dominicæ Sacramento quodcunq; verbum fecisse reperies. *Væ* nobis qui spiritum habemus in naribus. *Væ* qui totum proferimus spiritum, qui iuxta illud Comici ^h, Pleni rimarum effluimus undique. Totiens denique Maria Filium audivit, non modo turbis loquentem in parabolis: sed & Discipulis seorsum regni Dei mysteria revelantem, vidit miracula facientem: vidit deinde in cruce pendentem, vidit expirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem: sed in his omnibus quotiens verecundissimæ Virginis, quotiens pudicissimæ turturis vox memoratur audita? Denique legis in Actibus Apostolorum, quod redeuntes à monte Oliveti unanimiter perseverabant in oratione ⁱ. Qui? Si fortè Maria adfuit, nominetur prima, quæ super omnes est, tam Filii prærogativa, quàm suæ privilegio sanctitatis. *Petrus & Andreas*, ait, *Iacobus & Ioannes*, & cæteri qui sequuntur: *hi omnes perseverabant unanimiter cum mulieribus & Maria matre Iesu*. Itane & mulierum sese ultimam exhibebat, ut novissima omnium poneretur? Verè carnales adhuc Discipuli, quibus necdum spiritus erat datus, quia Iesus necdum fuerat glorificatus, quando facta est inter illos contentio de primatu: cum Maria quanto maior erat, humiliaret se non modo de omnibus, sed & præ omnibus. Merito facta est novissima prima, quæ cum prima esset omnium, sese novissimam faciebat. Merito facta est omnium domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. Merito denique super Angelos exaltata est, quæ & infra viduas & pœnitentes, infra eam de qua eiecta fuerant septem dæmonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Obsecro vos filioli, æmulamini hanc virtutem: si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini modestiam eius; nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano, maximèque monachum nihil adeo decet.

Et

Et quidem manifesta satis in Virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Nimirum collactaneæ sunt humilitas & mansuetudo, in eo confederatæ germanius qui dicebat ^k: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*. Sicut enim mater præsumptionis elatio, lic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate procedit. Nec in sola tantum Mariæ taciturnitate commendatur humilitas, sed evidentius resonat in sermone. Audierat ^l: *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*. Et nihil aliud, quàm ancillam eius se esse respondit. Inde ventum est ad Elizabeth, & continuo Virginis gloria singularis eidem per spiritum revelatur. Denique & mirabatur personam venientis, dicens ^m: *Vnde hoc mihi ut veniat Mater Domini mei ad me*. Commendabat & vocem salutantis adijciens. *Ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo: & beatificat fidem credentis: Beata (inquiens) quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à Domino*. Magna quidem præconia, sed & devota humilitas nihil sibi passa retinere, in eum magis universa refudit cuius in se beneficia laudabantur. Tu (inquit) magnificas Matrem Domini, sed *magnificat anima mea Dominum* ⁿ. In voce mea filium perhibes exultasse in gaudio: sed *exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*: & ipse quoque tanquam amicus sponsi gaudet ad vocem sponsi. Beatam esse dicis quæ credidisset; sed credulitatis & beatitudinis causa respectus est supernæ pietatis, ut ex hoc magis *beatam me dicant omnes generationes*, quia ancillam humilem & exiguam respexit Deus.

Veruntamen nunquid putamus, Fratres, Elizabeth sanctam in eo quod per Spiritum utiq; loquebatur, errasse? Absit. Beata planè quam respexit Deus, & beata quæ credidit. Hic enim magnus divinæ respectiois extitit fructus. Ineffabili siquidem artificio Spiritus superveniens tantæ humilitati magnanimitas tanta in secretario virginei cordis accessit, ut (quemadmodum de integritate & fœcunditate prædiximus) hæ quoque nihilominus sint stellæ ex respectu mutuo clariores, quòd videlicet nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem, sed cum in sua æstimatione tam humilis esset, nihilominus & in promissionis credulitate magnanimis; ut quæ nihil aliud quàm exiguam sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc mysterium, & admirabile commercium, ad inscrutabile sacramentum nullatenus se dubitaret electam, & veram DEI & hominis genitricem crederet mox futuram. Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratia prærogativa divinæ, ut eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur sibi, ut non solum nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maximè provehatur humilitas, ut inveniantur

10. Prærog.
excellens hu-
militas,
k Matt. II. d
Mansuetudo
& humilitas
cognata vir-
tutis.
l Luc. I. d

*m Ibidem.

*n Luc. I. d
B. Maria lau-
des à se trans-
fert in Deum.

11. Prærog.
magnanimi-
tas credulita-
tis.

Electos humi-
litas non red-
dit pusillari-
mes: nec ma-
gnanimitas
arrogantes.

co amplius timorati, & largitori munerum non ingrati, ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla subrepat; sed quo minus de sua quisque vel in minimis præsumere consuevit, eo amplius etiam in magnis quibusque de divina virtute confidat.

12. Prærog.
Martyrium
cordis.

*n Luc. 2.c

B. Virgo plus
quàm Martyr.

• Ioan. 19.c

Dolor & af-
flictio Mariæ
in passione &
morte filii.

p Rom. 1. d

Supplicatio
ad Virginem
Deiparam.

Martyrium sanè Virginis (quam nimirum inter stellas diadematis eius, si meministis, duodecimam nominavimus) tam in Simeonis prophetia, quam in ipsa Dominicæ passionis historia commendatur. *Postus est hic* (ait sanctus senex de parvulo Jesu) *in signum cui contradicetur: & tuam ipsius animam* (ad Mariam autem dicebat) *pertransibit gladius* ⁿ. Verè tuam, ô beata Mater, animam gladius pertransivit. Alioquin non nisi eam pertransiens, carnem Filii tui penetraret. Et quidem postquam emisit spiritum tuus ille Jesus (omnium quidem, sed specialiter tuus) ipsius planè non attigit animam crudelis lancea, quæ ipsius (nec mortuo parens, cui nocere non posset) aperuit latus, sed tuam utique animam pertransivit. Ipsius nimirum anima jam ibi non erat, sed tua planè inde nequibat avelli. Tuam ergò pertransivit animam vis doloris, ut plus quàm martyrem non immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus.

An non tibi plus quàm gladius fuit sermo ille (revera pertransiens animam, & pertingens usque ad divisionem animæ & spiritus) *Mulier ecce filius tuus* ^o. O commutationem! Joannes tibi pro Jesu traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio DEI, homo purus pro Deo vero! Quomodo non tuam affectuosissimam animam pertransiret hæc auditio, quando & nostra licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio scindit? Non miremini, fratres, quòd Maria martyr in anima fuisse dicatur. Miretur, qui non meminerit se audisse Paulum inter maxima gentium crimina memorantem, quòd sine affectione fuissent ^p. Longè id fuit à Mariæ visceribus, longè sit à servulis eius. Sed fortè quis dicat: Nunquid non eum præscierat moriturum? Et indubitanter. Nunquid non sperabat continuo resurrecturum? Et fidenter. Super hæc doluit crucifixum? Et vehementer. Alioquin quidnam tu, frater, aut unde tibi hæc sapientia, ut mireris plus Mariam patientem, quam Mariæ filium patientem? Illi etiam mori corpore potuit, ista commori corde non potuit? Fecit illud charitas qua maiorem nemo habuit; fecit & hoc charitas, cui post illam similis altera non fuit.

Jam te Mater misericordiæ per ipsum sincerissimæ tuæ mentis affectum, tuis jacens provoluta pedibus Luna, mediatricem sibi apud solem justitiæ constitutam de notis supplicationibus interpellat, ut in lumine

tuo

tuo videat lumen, & solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam verè amavit præ omnibus, & ornavit stola gloriæ induens, & coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum, plena rore cœlesti, innixa super Dilectum, deliciis affluens. Ciba hodie pauperes tuos Domina, ipsi quoque catelli de micis edant, nec puero Abraham tantum, sed & camelis potum tribuas de supereffluenti hydria tua, quia tu verè puella es prælecta & præparata Altissimi Filio tuo, qui est super omnia benedictus in sæcula, AMEN.

DE VIRGINE DEIPARA,

SERMO II. †

† alias de Aquæ ductu.

Fœcundæ Virginis amplectitur cœlum præsentiam, terra memoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illic exhibitio, hic tenuis quædam libatio primitiarum: ibi res, & hic nomen. *Domine, inquit^a, nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem.* Generatio & generatio, non Angelorum profecto, sed hominum est. Vis scire quia nomen & memoriale eius in nobis est, præsentia in excelso? *Sic orabitur, inquit^b: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, &c.* b Matt. 6. b Fidelis oratio, cuius ipsa primordia, & divinæ adoptionis & terrenæ peregrinationis admoneant, ut hoc scientes, quòd quandiu non sumus in cœlo, peregrinamur à Domino, gemamus intra nosmetipsos adoptionem filiorum expectantes præsentiam utique Patris. Signanter proinde & de Christo Propheta loquitur dicens^c: *Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, in umbra eius vivemus inter gentes.* Nam inter cœlestes quidem beatitudines non in umbra vivitur, sed potius in splendore. *In splendoribus sanctorum, inquit^d, ex utero ante luciferum genui te.* Verum id d Psal. 109. a quidem Pater.

At Mater sanè eundem ipsum in splendore non genuit, sed in umbra, non nisi ea tamen, qua obumbravit Altissimus. Merito proinde canit Ecclesia, non illa quidem Ecclesia Sanctorum, quæ in excelsis & in splendore est: sed quæ interim peregrinatur in terris, *Sub umbra eius, ait^e, quem desideraveram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Lucem *e Cant. 2. d quippe meridianam ubi pascit sponsus, sibi petierat indicari, sed repressa est, & pro plenitudine luminis umbram, pro satietate interim gustum recepit. Denique non ait, sub umbra eius quam desideraveram: sed *sub umbra eius quem desideraveram sedi.* Neque enim ipsius expetierat umbram, sed ipsum profecto meridiem, lumen plenum de lumine pleno. *Et fructus, ait, dulcis gutturi meo.* Ac si dicat, gustui meo. Usque quo non parcis mihi, nec dimittis me, ut glutiam salivam meam? Quousque ma-

f Psal. 33.

net illa sententia *f*: *Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus?* Et quidem suavis gustui, & dulcis gutturi, ut merito etiam super hoc sponsa proruperit in vocem gratiarum actionis & laudis.

g Cant. 5. a

h Psal. 57. a

i Psal. 16. d

k Luc. 22. c

Sed quando dicitur *g*: *Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi?* Iusti epulentur (ait Propheta *h*) sed *in conspectu Dei*, utiq; non in umbra. Et de seipso. *Satiabor*, ait *i*, *cum apparuerit gloria tua*. Sed & Dominus ad Apostolos ait *k*: *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam*. Sed ubi? *In regno meo*, inquit. Beatus plane

l Rom. 6. d

qui manducabit panem in regno Dei. Sanctificetur itaq; nomen tuum; per quod utcunq; interim nobis es Domine per fidem in cordibus habitans, quoniam nomen tuum jam invocatum est super nos. Adveniat regnum tuum. Veniat utiq; quod perfectum est, & evacuetur quod est ex parte. *Habetis* (ait Apostolus *l*) *fructum vestrum in sanctificationem, sicut verò vitam aeternam*. Vita aeterna fons indeficiens, qui universam irrigat superficiem paradisi. Nec modo irrigat, sed inebriat fons hortorum, puteus aquarum viventium quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Quis verò fons vitæ, nisi Christus Dominus *m*?

m Coloss. 3.

Christus fons

vitæ ad nos

derivatus.

Cum Christus (inquit) *apparuerit vita vestras; tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria*. Sanè ipsa sese plenitudo exinanivit, ut fieret nobis justitia & sanctificatio & remissio, necdum apparens vita, aut gloria, aut beatitudo.

n Prov. 5.

Derivatus est fons usque ad nos, in plateis derivatæ sunt aquæ, licet non bibat alienus ex eis. Descendit per aquæductum vena illa cœlestis, non tamen fontis exhibens copiam, sed stillicidia gratiæ arentibus cordibus nostris infundens, aliis quidem plus, aliis quidem minus. Plenus equidem aquæductus, ut accipiant cæteri de plenitudine, sed non plenitudinè ipsam.

Per aquædu-

ctum, id est,

Mariam.

Advertistis jam, ni fallor, quem velim dicere aquæductum qui plenitudinem fontis ipsius de corde Patris excipiens, nobis edidit illum, sed si non prout est, prout capere poteramus. Nostis enim cui dictum sit:

o Genes. 28.

Ave gratia plena. An verò inveniri potuisse miramur, unde talis ac tantus fieret aquæductus, cuius nimirum summitas instar profecto scalæ illius quam vidit Patriarcha Jacob *o*, cœlos tangeret, imò & transcenderet cœlos, ut vividissimum illum aquarum quæ super cœlos sunt, posset attingere fontem? Mirabatur & Salomon, & velut desperanti similis aiebat *p*:

p Prov. 31. b

Mulierem fortem quis inveniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi fluentia gratiæ defuerunt, quòd necdum intercederet is de quo loquimur tam desiderabilis aquæductus. Nec mirabere diutius expectatum, si recordaris quot annis Noe vir justus in arce fabrica laboravit, in qua pauca, id est, animæ salvæ factæ sunt, idque satis ad modicum tempus.

Sed

De Virgine Deipara, Sermo II. 377

Sed quomodo noster hic aquæductus fontem illum attingit tam sublimem: Quomodo putas nisi vehementia desiderii, nisi fervore devotionis, nisi puritate orationis? Sicut scriptum est: *Oratio iusti penetrat cælos.* Et quis iustus, si non Maria iusta, de qua sol justitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illam inaccessam attingit maiestatem, nisi pulsando, petendo, quærendo? Denique & quod quærebat, invenit: cui dictum est: *Invenisti gratiam apud Deum.* Quid? Plena est gratia, & gratiam adhuc invenit? Digna prorsus invenire quod quærit, cui propria non sufficit plenitudo, nec suo potest esse contenta bono: sed quemadmodum scriptum est: *Qui bibit me, adhuc sitiet:* petit supereffluentiam ad salutem universitatis. *Spiritus sanctus,* ait, *superveniet in te,* & preciosum illud balsamum tanta tibi copia, tantaque plenitudine influet, ut copiosissime effluat circumquaque. Ita est, jam sentimus, jam exhilarantur facies nostræ in oleo, jam clamamus: *Oleum effusum nomen tuum,* memoriale tuum in generatione & generationem. Verum id quidem non in vanum, etsi oleum effunditur, sed non perit. Propterea liquidem & adolescentulæ, parvulæ scilicet animæ, sponsum diligunt, idque non parum: & unguentum descendens de capite, non modo barba, sed & ipsæ vestimenti ora suscepit.

Intuere ô homo consilium Dei, agnosce consilium Sapientiæ, consilium Pietatis. Cælesti rore aream rigaturus, totum vellus prius infudit. Redempturus humanum genus, precium universum contulit in Mariam. Ut quid hoc? Fortè ut excusaretur Eva per filiam, & querela viri adversus sceminam deinceps sopiretur: Ne dixeris ultra (ô Adam) *mulier quem dedisti mihi, dedit mihi de ligno* vetito: dic potius, *Mulier quam dedisti mihi, me cibavit fructu benedicto.* Piissimum sanè consilium, sed latet forsitan aliud, nec totum hoc est. Verum id quidem, sed parum est (ni fallor) desiderii vestris. Dulcedo lactis est, elicietur fortè si fortius premimus, & pinguedo butyri. Altius ergo intueamini quanto devotionis affectu à nobis eam voluerit honorari, qui totius boni plenitudinem posuit in Maria: ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea noverimus redundare, quæ ascendit deliciis affluens. Hortus planè deliciarum, quem non modo afflaverit veniens, sed & perfalaverit superveniens auster ille divinus, ut undique fluant & affluant aromata eius, charismata scilicet gratiarum. Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, maris utique magni & spaciosi: quid nisi caligo involvens, & umbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur?

Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum

Ascensus huius aqueductus ad fontem illum tam sublimem.
q Eccli. 35. d
Primus per fervorem devotionis.
r Eccl. 24. c
Maria non sibi tantum plena, sed & nobis.

f Cant. 1. a

Gen. 3.

NOTA
Quanto affe-
ctu veneranda
& invocanda
Virgo Maria.

Advocata
nempe nostra
apud Filium
suum.

Luc. i. d

Gratia apud
DEUM per
Mariam qua-
renda.

Angelica vi-
ta Virginitas.

totum nos habere voluit per Mariam. Hæc inquam voluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidem & per omnia providens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Ad Patrem verebaris accedere: solo auditu territus ad folia fugiebas. JESUM tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An verò trepidas & ad ipsum? Frater tuus est & caro tua, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso Maiestatem vereare divinam, quòd licet factus sit homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Quid enim? Potestne Filius aut repellere, aut sustinere repulsam, non audire, aut non audiri Filius potest? Neutrum planè. *Invenisti* (ait Angelusⁿ) *gratiam apud Deum*. Fœliciter. Semper hæc inveniet gratiam, & sola est gratia qua egemus. Prudens virgo non sapientiam, sicut Salomon, non divitias, non honores, non potentiam, sed gratiam requirebat. Nimirum sola est gratia qua salvamur.

Quid nos alia concupiscimus, Fratres? Quæramus gratiam, & per Mariam quæramus: quia quod quærit, invenit, & frustrari non potest. Quæramus gratiam, sed gratiam apud DEUM: nam apud homines gratia fallax. Quærant alii meritum, nos invenire gratiam studeamus. Quid enim? Nam gratiæ est quòd hic sumus? Profecto misericordiæ Domini est quod non sumus consumpti nos. Qui nos? Nos periuri, nos adulteri, nos homicidæ, nos raptores, purgamenta utique mundi huius. Consulite conscientias vestras, Fratres, & videte quia ubi abundavit delictum, superabundat & gratia. Maria non prætendit meritum, sed gratiam quærit. Denique usque adeo fidit gratiæ, & non altum sapit, ut salutationem Angelicam vereatur. *Maria*, inquit, *cogitabat qualis esset ista salutio*. Nimirum sese salutatione Angelica reputabat indignam. Et forsitan talia meditabatur. Unde hoc mihi, ut veniat Angelus Domini mei ad me? Ne timeas Maria, ne mireris Angelum venientem, & maior Angelo venit. Ne mireris Angelum Domini, & Dominus Angeli tecum. Postremo quidni videas Angelum, cum jam Angelicè vivas? Quidni visitet Angelus vitæ sociam? Quidni salutet civem Sanctorum, & domesticam Dei? Angelica planè vita Virginitas: & qui non nubent neque nubentur, erunt sicut Angeli Dei. Vidènt

Vidēsne quòd & hoc nihilominus modo aquæductus noster atcen-
dit ad fontem, nec sola jam oratione cœlos penetrat, sed etiam incorru-
ptione *quæ proximum DEO facit*, sicut Sapiens ait ^α? Erat enim virgo san-
cta corpore & spiritu, cui specialiter esset dicere: *Conversatio nostra in cœ-*
lis est. Sancta, inquam, corpore & spiritu, ne quid forsitan super hoc du-
bites aquæductum. Sublimis equidem valdè, sed nihilominus integerrimus
manet. Hortus conclusus, Fons signatus, Templum Domini, Sacra-
rium Spiritus sancti. Nec enim est fatua Virgo, cui non modò oleum est,
sed olei plenitudo in vase recondita. Ascensiones in corde suo disposuit,
conversazione pariter (sicuti jam diximus) & oratione ascendens. Deni-
que abiit in montana cum festinatione, & salutavit Elizabeth, & in mini-
sterio eius erat quasi mensibus tribus, ut jam tunc posset dicere matri ma-
ter, quod tanto post Filio dixit filius: *sine modo, sic enim decet nos implere*
omnem iustitiam. Planè montana conscendens, cuius iustitia sicut montes
DEI. Tertius enim hic ascensus Virginis fuit, ut funiculus triplex diffi-
cile rumpetur. Fervebat siquidem in quærenda gratia charitas; splen-
debat in carne virginitas; humilitas in obsequio eminebat. Etenim si o-
mnis qui se humiliat exaltabitur; quid hac humilitate sublimius? Venisse
eam mirabatur Elizabeth, & dicebat: *Vnde hoc mihi ut veniat Mater Do-*
mini mei ad me? Sed jam magis miretur quòd instar utique Filii & ipsa
non ministrari venerit, sed ministrare. Merito proinde Cantor ille divi-
nus in ipsius admiratione præcinens aiebat ^α: *Quæ est ista quæ ascendit*
sicut aurora consurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum a-
cies ordinata? Ascendit planè supra omne humanum genus, ascendit us-
que ad Angelos, sed & ipsos quoque transcendit, & cœlestem omnem su-
pergreditur creaturam. Nimirum supra Angelos hauriat necesse est,
quam refundat hominibus aquam vivam.

Quomodo, inquit, *fiet istud, quoniam virum non cognosco*: Verè
sancta corpore & spiritu, & integritatem carnis habens, & propositum
integritatis. Respondens autem Angelus, dixit: *Spiritus sanctus super-*
veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ne me interroga-
veris, inquit, supra me est, & non potero ad illud. Spiritus san-
ctus, non Angelus, superveniet in te, & virtus Altissimi obumbra-
bit tibi, non ego. Ne sterilis, vel inter Angelos Virgo sancta,
sublimius aliquid tuo sibi ministerio propinandum terra sitiens
prætolatur. Paululum cum pertransieris eos, invenies quem di-
ligit anima tua. Paululum, inquam, non quia non incompa-
rabiliter superemineat, sed quod inter eum & ipsos medium ni-
hil invenias. Transi ergo Virtutes & Dominationes, Cherubim

Sermo S. Bernardi.

Bbb

quoque

Secundus af-
census huius
Aquaductus
per incorru-
ptionem.

α Sap. 6. e.

γ Matt. 3. d

Tertius ascen-
sus ad fontem
via humilita-
tis.

ζ Lucæ 1.

α Cant. 6. d

quoque & Seraphim, ut ad eum pervenias, de quo vociferantur adinvicem, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus DEVS Sabaoth. Quodenim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.* Fons sapientiae, Verbum patris in excelsis, hoc Verbum mediante te caro fiet: ut qui dicit ^c, *Ego in Patre, & Pater in me*: dicat nihilominus, *quia ego à Deo processi & veni. In principio, inquit, erat Verbum* ^d. Jam scatet fons; sed interim tantum in semetipso, Denique, *& Verbum erat apud Deum*: lucem profecto habitans inaccessibilem, & dicebat Dominus ab initio ^e: *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* Sed penes te est cogitatio tua, & quid cogites, nos nescimus. Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius erat? Descendit itaque cogitatio pacis in opus pacis: Verbum caro factum est, & habitat jam in nobis. Habitat planè per fidem in cordibus nostris, habitat in memoria nostra, habitat in cogitatione: quia usque ad ipsam descendit imaginationem. Quid enim prius cogitaret homo de DEO, nisi forsitan idolum corde fabricaretur?

Deum ante incomprehensibilis, nunc comprehendere potest.

Incomprehensibilis erat & inaccessibilis, invisibilis & incogitabilis omninò. Nunc verò comprehendere voluit, videri voluit, cogitari voluit. Quoniam modo, inquis? Nimirum jacens in praesepio, in Virginali gremio cubans, in monte praedicans, in oratione pernoctans, & in cruce pendens, in morte pallens, liber inter mortuos, & in inferno imperans, seu etiam tertia die resurgens, & Apostolis loca clavorum victoriae signa demonstrans, novissimè coram eis caeli secreta conscendens. Quid horum non verè, non piè, non sanctè cogitatur? Quicquid horum cogito, Deum cogito, & per omnia est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sapientiam, & prudentiam indicavi eructare memoriam suavitatis: quoniam in huiuscemodi nucleis virga Sacerdotalis copiosè produxit, quam in supernis hauriens, uberius nobis Maria refundit. In supernis planè, & ultra Angelos: qui Verbum ex ipso Patris corde suscepit, ut scriptum est: *Dies dei eructat verbum* ^f. Utique dies Pater: siquidem dies ex die salutare Dei. An non etiam Virgo dies? Et præclara. Rutilans planè dies, quæ procedit sicut aurora consurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol.

f Psal. 18. a

Intuere igitur quemadmodum usque ad Angelos plenitudine gratiæ, supra Angelos superveniente Spiritu sancto pervenit. Est in Angelis charitas, est puritas, est humilitas. Quid horum non enituit in Maria? Sed ostensum est superius, ut quidem à nobis ostendi potuit; supereminentiam prosequamur. Cui enim Angelorum aliquando dictum est: *Spiritus sanctus superveniet in te, & Virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Denique veritas de terra

h. Maria supra omnes spiritus Angelicos eminentia ostenditur.

De Virgine Deipara, Sermo II. 381

de terra orta est, non de Angelica creatura: nec Angelos, sed semen Abrahamæ apprehendit. Magnum est Angelo ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quiddam meruit ut sit Mater. Fœcunditas itaque Virginis supereminens gloria est, tantòque excellentior Angelis facta munere singulari, quanto differentiùs præ ministris nomen Matris accepit: hanc invenit gratiam plena jam gratia, ut charitate fervida, virginitate integra, humilitate devota, fieret nihilominus sine viri cognitione grvida, sine muliebri dolore puerpera; Parum est; quod ex ea natum est, *sanctum* vocatur °, & est Filius Dei.

o Luc. 1. d

De reliquo, Fratres, curandum nobis summoperè est, ne Verbum quod de ore Patris ad nos egressum est Virgine mediante, vacuum revertatur: sed per eandem nihilominus Virginem gratiam pro gratia referamus. Eructemus memoriam, donec præsentiam suspiramus, & suæ reddantur origini fluente gratiæ, ut uberius fluant. Alioquin nisi ad fontem redeant, exsiccantur, & infideles in modico, quod maximum est, accipere non meremur. Modicum planè memoria ad præsentiam, modicum ad id quod cupimus, magnum ad id quod meremur: longè infra desiderium, sed nihilominus supra meritum. Sapienter proinde sponsa, & pro hoc modico non modicè gratulatur. Cum enim dixisset &: *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie*: recipiens exigua pro immensis, & pro pastu meridiano libans sacrificium versperinum, minimè tamen, ut solet fieri, murmurat aut tristatur, sed gratias agit, & in omnibus sese exhibet devotiorem. Novit enim quòd si fidelis fuerit in umbra memoriæ, lucem præsentia sine dubio obtinebit. Itaque qui reminiscimini Domini, ne taceatis, & ne detis silentium ei. Nimirum qui præsentem habent Dominum, exhortatione non indigent: & quod ait Propheta alius ^b. *Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion*: congratulationis est potius quàm commonitionis. Qui in fide ambulant, egent admonitione ne taceant, & ne dederint silentium ei. Loquitur enim, & loquitur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor. *Ceterum cum sancto sanctus eris* ⁱ, & *cum viro innocente innocens* ⁱ *eris*: & audientem sese audiet, & loquenti sibi loquetur. Alioquin silentium ei dedisti si taceas. Sed unde si taceas? A laude? *Ne taceatis*, inquit ^k, & *ne detis silentium ei, donec stabiliat, & donec ponat Hierusalem* ^k *laudem in terra*: Laus Hierusalem jucunda, & decora laudatio. Nisi forte Angelos cives Hierusalem mutuis opinamur laudibus delectari, & decipere de vanitate in idipsum.

Gratie fluente origini suæ reddenda, ut fluant uberius.

g Cant. 1. b
Dei laus & gratia memoria frequenter interim dum differtur præsentia.

h Ps. 147. a

i Psal. 16. d

*k Esa. 62. d

Fiat voluntas tua Pater sicut in cœlo & in terra, ut laus Hierusalem stabiliatur in terra. Quid enim modo est? Non quærit Angelus ab An-

gelo gloriam in Hierusalem, & homo ab homine laudari cupit in terra? Execranda perversitas, sed eorum sit, qui ignorantiam DEI habent, qui obliti sunt Domini Dei sui. Vos qui reminiscimini Domini, ne taceatis à laude eius, donec stabiliatur & perficiatur in terra. Est enim silentium irreprehensibile, imò & laudabile magis. Est & sermo non bonus. Alioquin non diceret Propheta ^l *bonum esse homini præstolari cum silentio salutare Dei.* Bonum silentium à jactantia, bonum à blasphemia, bonum à murmure & detractioe. *Alius* enim ob laboris magnitudinem, & pondus diei exasperatus, animo murmurat; dijudicat eos qui pro anima sua pervigilant, tanquam reddituri utique rationem. Clamor est, sed supra omne silentium clamor iste animi obdurati filere facit (quam audiri non patitur) vocem verbi. *Alius* pusillanimitate spiritus in expectatione deficit, pessimumque hoc verbum blasphemiae est, quod nec in hoc saeculo remittitur, nec in futuro. *Tertius* in magnis ambulat, & in mirabilibus super se, dicens: Manus nostra excelsa, putans se aliquid esse, cum nihil sit. Quid loqueretur huic, qui loquitur pacem? Dicit enim, quia dives sum, & nullius egeo. Porrò veritatis sententia est ^m: *Va nobis divitibus, quia habetis hic consolationem vestram.* Contra verò: *Beati*, inquit ⁿ, *qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Sileat ergo in nobis lingua maledica, lingua magniloqua: quoniam bonum est in hoc triplici silentio salutare Domini præstolari, ut dicas: *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Eiusmodi quippe voces non ad eum sunt, sed adversus eum, sicut legislator murmurantibus ait ^p: *Non enim contra est murmur vestrum, sed contra ad Dominum.*

Ita tamen ab his taceas, ne omninò taceas, ne dederis silentium ei. *Bona & utilis loquela.* Loquere illi contra *jactantiam* in confessione, ut obtineas veniam de præterito. Loquere in gratiarum actione contra *murmurationem*, ut amplio-rem invenias gratiam in præsentem. Loquere in oratione contra *diffidentiam*, ut consequaris & gloriam in futuro. Confitere, inquam, præterita, & pro præsentibus gratias age, ac deinceps ora studiosius pro futuris, ut ne ipse quidem fileat à remissione, ab immisione, à promissione. Ne taceas, inquam, ne dederis silentium ei, loquere ut & ipse loquatur, & dicere possis ^q: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Jucunda vox, & eloquium dulce. Nimirum non vox murmuris hæc, sed vox turturis est. Et ne dixeris ^r: *Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?* non jam aliena reputabitur, de qua sponsus ait ^s: *Vox turturis audita est in terra nostra.* Audierat enim dicentem ^t: *Capite nobis vulpes parvulas:* & fortè ex eo in vocem exultationis erupit ut diceret: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Planè vox turturis, quæ tam viventi, quam mortuo, singulari utique casti-

monia,

Thren. 3. c
Bonū & lan-
dabile silen-
tium triplex,
à Murmure.

à Blasphemia.
à Jactantia.

m Luc. 6. d
n Matt. 5. a

o 1. Reg. 3. b

p Exod. 16. b

Bona & utilis
loquela.

q Cant. 2. d
r Psal. 136. a

s Cant. 2. c
t Ibidem. d

Dei erga ho-
minem con-

De Virgine Deipara, Sermo II. 383

monia, suo comparari perseverat, ut eam neque mors neque vita à Christi separet charitate. Intuere etenim utrumnam aliquid hunc Dilectum avertere potuerit à Dilecta, quo minus ei & peccanti & aversa perseveraret. Glomeratae nubes radios Solis offendere contendebant, ut iniquitates nostrae separarent inter nos & Deum, sed incaluit Sol, & universa dissolvit. Alioquin quando rediisses ad eum, nisi ille tibi perseverasset, nisi clamasses ^u: *Revertere, revertere Sunamitis, revertere, ut intueamur te?* u Cant. 6. d

Est ergo illi, & tu nihilominus perseverans, ut nullis ab eo flagellis aut laboribus avertaris.

Luctare cum Angelo, ne succumbas; quia regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud ^x. An non lucta, *Dilectus meus mihi, & ego illi?* Notam fecit dilectionem suam, experiatur & tuam. In multis enim tentat te Dominus Deus tuus. Declinat saepius; avertit faciem, sed non in ira. Probationis istud est, non reprobationis. Sustinuit te dilectus, sustine tu Dilectum, sustine, viriliter age. Non illum vicere peccata tua, te quoque ipsius flagella non superent, & obtinebis benedictionem. Sed quando? Cum aurora fuerit, cum aspiraverit jam dies, cum stabilierit Hierusalem laudem in terra. *Ecce, inquit ^y, vir luctabatur cum Jacob usque mane.* Audiam fac mihi mane misericordiam tuam, quia speravi in te Domine. Non tacebo, nec dabo tibi silentium usque mane; utinam nec jejunium. Nimirum dignaris & pasci, sed inter lilia. *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia ^z.* Nimirum & supra, si meministi, in eodem cantico ^a evidenter expressum est, quod florum apparitio turturis comitetur auditum. Sed attende, quod locum non cibum indicare videtur, nec quibus pascitur exprimit, sed inter quae. Fortè enim non cibo, sed consortio pascitur liliorū; nec liliis vescitur, sed versatur. Nimirum odore potius quàm sapore lilia placent, & visui magis sunt apta, quam esui.

Ita ergo pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & venustati florum fructuum succedat ubertas. Interim quippe florum non fructuum tempus est, dum in spe magis, quam in re sumus; & per fidem, non per speciem ambulantes, expectatione magis quàm experientia gratulamur. Considera denique floris teneritudinem, & memento verbi, quod ait Apostolus ^b: *Quia habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Quanta enim videntur imminere pericula floribus? quàm facile spinarum aculeis liliū perferatur? Meritò proinde canit dilectus: *Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias ^c.* An non erat inter spinas, qui dicebat ^d: *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus?* Cæterum etsi justus germinat sicut liliū, sed non ad liliū sponsus pascitur, nec in singularitate complacet sibi. Audi denique inter lilia com-

Bbb 3

morans

stans & fortis amor.

x Matth. 11. Non cedendū tentationibus vel adversis.

y Gen. 32. f

z Cant. 2. d* a Cant. 2. c

b 2. Cor. 4. b

c Cant. 2. a d Psal. 119.

Singularitas exosa.

•Matt. 18. a*
Christus amat
media, odit
diverticula,

commorantem : *Vbi*, inquit ^e, *duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Amat semper media JESUS, diverticula semper & reclinatoria reprobat Filius hominis, Dei & hominum mediator, Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascis inter lilia. Curemus habere lilia, fratres, extirpare spinas & tribulos, & inserere lilia festinemus: si quando & fortè & ad nos pascendos dignetur Dilectus descendere.

Isaïæ. I. c.

Patrocinium
B. Virginis
quàm nobis
apud Deum
efficax & u-
tile,

Apud Mariam utique pascebatur, idque copiosius pro multitudine liliorum. An non lilia virginitatis decus, humilitatis insigne, supereminentia charitatis? Erunt tamen & nos lilia, quamvis inferiora valdè, sed ne inter hæc quidem dedignabitur pasci sponsum: siquidem eas quas prædiximus actiones gratiarum devotionis hilaritas illustraverit, orationem intentionis puritas candidaverit, confessionem indulgentia dealbaverit, sicut scriptum est ^f: *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Cæterum quicquid illud est, quod offerre paras, Mariæ commendare memento, ut eodem alveo ad largitorem gratiæ gratia redeat quo influxit. Neque enim impotens erat DEUS, & sine hoc aquæductu infundere gratiam prout vellet, sed tibi vehiculum voluit providere. Fortè enim manus tuæ, aut sanguine plenæ, aut infectæ muneribus, quòd non eas ab omni munere excussisti. Ideoque modicum istud quod offerre desideras, gratissimis illis & omni acceptione dignissimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam. Nimirum candidissima quædam lilia sunt, nec causabitur ille liliorum amator inter lilia non inventum, quicquid illud sit quod inter Mariæ manus invenerit.

A D B. VIRGINEM DEIPARAM

SERMO PANEGYRICUS. †

Alias, *Ad gloriosam Virginem MARIAM Deprecatio & laus elegantissima.*

† In antiquis
Edit. non ex-
tat.

MEntem & oculos pariter cum manibus ad te Regina mundi attollimus & coram tuæ celsitudinis gloria genuflectimus, eervicem inclinamus ac plenis suspiriis ad te preces in cælum transmittimus. Tu altitudo cæli, beatos oculos tuos, quibus incomprehensibilem gloriam illam lucis æternæ cum desiderio semper intueris, ad tuos supplices in hanc mundi miseriam proiectos, de alto inclinare non despicias. Ecce coram tremendo iudice peccatores assistimus, cuius manus terribilis gladium iræ suæ vibrat super nos. Et quis avertet eam? Nemo Domina tam idoneus, ut gladio Domini manum pro nobis objiciat, ut tu Dei amantissima, per quam primùm in terris suscepimus misericordiam de manu

De Virgine Deipara, Sermo. 385

manu Domini DEI nostri. Aperi itaque tu Mater misericordiae benignissimi cordis tui januam suspiriosis precatibus filiorum Adam. Ex omnibus finibus terrae ad tuæ protectionis umbraculum confugimus à facie formidinis † Dei. Ad te Domina mea, stillant oculi nostri: te devotionis clamore valido obsecramus: ut Filii tui Domini nostri iram quam graviter peccando succendimus, erga nos mitiges: eiusque gratiam à qua ingrati excidimus, nobis tua conciliet: cuius livore sanati sumus, eius iterum medelam deposcimus; quia putruerunt & corruptæ sunt cicatrices nostræ, & non est in nobis sanitas. Attende Domina, & vide dolores vulnerum animarum nostrarum, quia tibi revelamus causam nostram cum fiducia.

† al. Fortitudinis.

Al. utrunq; coniungunt.

Te enim inæstimabilis benignitas scēminam & venerandam matrem esse cognoscimus ex eo, quòd tu mundum hunc immundum & lubricum, impolluto calle transisti; & adhuc inter peccatores degens, tanta ante Deum sanctitate scēcundaris, ut sola solio Regis æterni immediatè proximare merueris. Tu peccatorem quantumlibet foetidum, non horres, non despicias; si ad te suspiraverit, tuumque interventum pœnitenti corde flagitaverit. Tu illum à desperationis barathro pia manu retrahis, spei medicamen † aspiras, * foves, nec deseris, quousque horrendo Iudici miserum reconcilies. Famosum huius tuæ benignitatis testimonium est per te restauratus gratiæ Theophilus†. Nec mirum ô Domina, si tam copioso misericordiae oleo tui cordis perfusum est Solatium * cum illud inæstimabile opus misericordiae, quod prædestinavit Deus ante secula in redemptionem nostram, primum in te à mundi artifice sit fabricatum. Quando enim placuit gratiæ supernæ, ut habitaret in nobis, à quibus diu elongata fuerat: tu sola inventa es digna: ut in tua virginali aula Rex regum, & Dominus dominantium à regalibus sedibus veniens primam tibi mansionem inter filios hominum eligeret. Verè beneplacitum fuit Deo habitare in te, quando ex ipsa illibata carnis tuæ substanti aqua fide lignis Libani architectura ineffabili, domum sibi ædificavit DEI Sapientia: suffulsi eam septem columnis argenteis, ac reclinatorium aureum in ea collocavit. Hi sunt septem spiritus Dei; & hæc est unica illa Salvatoris scēmina†, in qua sola quæsitam in omnibus requiem invenit, atque in eius sinum omnes thesauros suos absque mensura transfudit. † Bene Spiritui sancto in te complacuit, ô Maria, cum divinis adeò mysteriis uterum tuum consecrare dignatus est. Ipse est enim ignis consumens qui sanctissimam animam tuam totam inflammavit, seipso atque splendore divinæ maiestatis implevit: tuumq; uterum ineffabili modo scēcundavit: Fecitque ut Deum & hominem clausa conciperes, clausa pareres, & post partum virgo permaneres.

B. Virg. M. erga peccatores clementia.

† al. medicina.

* M. S. add. ac toti mundo respectu

materno affectu amplecteris, &

* l. Sanctuarium.

al. Solatium.

Mirabilia in Virgine patrat.

† al. Anima.

† al. Unde bene.

Jam

* leg. porrexit;
* al. præordinatas.

Typi incarnationis domin. in Virgine facta.
* add. alti.

Maria hortus deliciarum.
* l. profuxit.

* al. inter quorū pulcherrimos trium in te miramur excellentiā.
* leg. tali.
* floribus.
* l. inde.
* dispersiens.
Hec in M. S. non leg.
* l. quantū.
* Add. aquæ.

Jam ergò uterum tuum Domina velut sacratissimum DEI vivi templum totus mundus veneratur; quia in eo salus mundi initiata est; ibi decorem indutus est Dei Filius; ac præelectæ sponse suæ Ecclesiæ formosus in stola candida exultanter occurrit, desideratum diu osculum prælegit*, ac prædestinatas* à sæculo nuptias, Virgo cum Virgine prælibavit. Ibi ruptus est paries inimicitarum quem inter cœlum & terram protoplastorum inobedientia construxerat. Ibi confœderata sunt terrenis cœlestia, & obviaverunt sibi in osculo pacis, quando in unam, eandemque personam concurrerunt divinitas & humanitas: Factumque est novum illud super terram, ut esset Deus homo, & homo Deus. Ibi magnus Elisæus in mensuram suscitandi pueri sese contraxit. Ibi antiquus dierum præelecto filio suo tunicam induit polymitam. Ibi Rebecca futurorum præscia magnificandi filii manibus pelliculas hædorum circumdedit, & colli nuda protexit. Ibi enim cooperante gratia Spiritus sancti Filius à Deo Patre hæreditandus in omnibus gentibus divinæ majestatis potentiam similitudine carnis peccati cooperuit; & quasi absconditus est vultus eius in infirmitate; unde nec reputavimus eum. Ibi* consilii providentiâ inescatus est hamus, qui ad extrahendum serpentem antiquum in hoc mare magnum de cœlo trajectus est. Inde egressa est armilla aurea, ut perforaretur maxilla Leviathan, ut evomeret mortuos non suos, quos ab origine mundi securè deglutiverat.

Hortus deliciarum nobis est sacratissimus tuus uterus, ô Maria: quia ex eo multiplices gaudii flores colligimus, quoties mente recolimus quàm magna multitudo dulcedinis toti orbi inde affulsit*. Hortus conclusus tu es Dei genitrix, ad quem deslorandum manus peccatoris nunquam introivit. Tu sanctorum areola aromatum è cœlesti confita pigmentario, virtutum omnium speciosis floribus delectabiliter vernas: inter quos pulcherrimos flores tres miramur in te, ô excellentissima*. Hi sunt quorum odore suavissimo, totam domum Domini replet, ô Maria, Viola humilitatis, Liliū castitatis, Rosa charitatis. Meritò de Dei* areola flos ille speciosus præ filiis* paradisi electus est, super quem requievit Spiritus Domini, Et cui te assimilabimus, Mater pulchritudinis? Verè paradisi Dei tu es, quia lignum vitæ mundo protulisti, de quo qui manducaverit, vivet in æternum: Fons vitæ, qui ex ore Altissimi prodiit, de medio ventris tui exilivit, atque in te* in quatuor capita sese dispergens* ad irrigandam faciem arentis mundi emanavit, lætificans civitatem DEI. Omnis enim qui biberit ex eo, non sitiet in æternum, (& erit plusquam paradisi hic, de cuius aqua si quis biberit, sitiet iterum.) O quanta* mundo contulisti, quæ tam salubris* aquæductus esse meruisti! O lampas

pas luculentissima, quantos lætificasti, quanto splendore Dei illustrata desideratum illud lumen, quo inventa est drachma decima, sedentibus in tenebris & umbra mortis protulisti. Te nimirum ille divini epithalamii præcentor à longè intuitus est cum in admirationis voce ita prorupit. *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora consurgens: pulchra, ut Luna: electa, ut Sol: terribilis, ut castrorum acies ordinata?* Sicut aurora valdè rutilans in mundo † progredi es, ô Maria, quandò veri solis splendorem tantæ sanctitatis jubare præcurristi, ut verè diem salutis * diem propitiationis, diem quem fecit Dominus à tua claritate initiari dignum fuerit. Felix aurora felicitatis diei nuncia extitisti, talis diestalis auroram diei decuit †: Et rectè quidem auroræ implesti officium. Ipse enim Sol justitiæ de te processurus ortum suum quadam matutina irradiatione præveniens, in te lucis suæ radios copiosè transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva produxerat *, in fugam convertisti: atque ita desideratum cunctis gentibus solem mundo invexit.

Tu *pulchra ut Luna* diceris, eique non immeritò compararis. Illa enim omnium astrorum sola Soli simillima, & candore venusta argenteo cæteris in cælo præmicat sideribus: tu verò † Solis imago expressissima, inter millia astrorum DEO assistentium Virginali puritate in cælo gloriosa præfulges. Illa enim transfuso in se solari lumine noctem nostram illuminat: tu virtutum tibi à DEO inditarum magnificis exemplis ad imitationem tui nos provocas, sicque noctem nostram illuminas. Qui enim vias tuas confectatus fuerit, non ambulabit in tenebris: sed lumen vitæ inveniet. Tu ergo *pulchra es, ut Luna: immò & pulchrior Luna;* quia *tota pulchra es & macula non est in te,* neque vicissitudinis obumbratio. Tu *electa es ut sol,* ille, inquam, sol solis conditor. Ille enim electus est ex millibus virorum: tu electa ex millibus fœminarum. Ille electus ex omnibus quæ sunt: tu electa ex omnibus quæ per illum sunt. Tu *terribilis ut castrorum acies ordinata.* Quid enim? An non horruerunt principes tenebrarum, quando viderunt præter morem armatura omni fortiore instructam contra se procedere fœminam, fœminam fortem & ad bella doctissimam, cuius *ensis super femur suum propter timores nocturnos?* In circuitu eius acies validas spiritualium virtutum suo se invicem ordinentium: siquidem ordinatione perseverat dies. Sed & innumerabilium beatorum spirituum militiam ad ministerium tanti † principis delegatam fuisse nullatenus ambigimus: utpote qui custodirent lectulum Salomonis gratissimum, ac providerent, ne præparatum æterno Regi hospitium alienus hospes invaderet. Nimirum timor & tremor

Sermones S. Bernardi.

Ccc

venerunt

† l. in mundum.

Maria Aurora consurgens.

* Hæc tota periodus hætenus mendose lecta est.

† l. Talem auroram talis dies, & talem diem talis aurora decuit.

* al. induxerat.

Pulchra ut Luna.

† l. veri.

Maria electa ut sol.

Castrorum acies ordinata.

† l. tantæ.

† l. Evam.
* M. S. to-
tam periodum
ital.

Tu enim
spiritum e-
levationis
ea virtute
humilitatis
compressi-
sti, qua om-
nem An-
gelorum
altitudinem
ascendere
meruisti.

*Humilitas
& puritas
Virginis.*

† Civitas in
M. S. omitt.

venerunt super eos, ita ut dicerent, Ecce plusquam Eva hæc: castra Dei sunt hæc, fugiamus Israelem. Tu ergò bellatrix egregia primò eum qui primus omnia † supplantavit, expugnare viriliter aggressa es. Tu & spiritum elationis Evæ vertice humilitatis complofisti: quam in te ita respexit Dominus, ut ipsius merito super omnes choros Angelorum te sublimari dignam æstimaverit*. Nunquam enim super omnes Angelos glorificata ascendisses, nisi priùs infrà omnes homines humiliata descendisses. Tu & ardorem vetitæ concupiscentiæ, virtute castitatis in tua carne virginea eatenus extinxisti: ut is in cuius conspectu nec astra munda sunt, tantæ munditiæ carnem tuam judicaverit, ut etiam suæ divinæ puritati agglutinare non despexerit. His ergò primariis ducibus tenebrarum à te fortiter expugnatis, omnis ante faciem tuam spiritualium nequitiarum militia in fugam conversa est.

Gloriosa dicta sunt de te civitas † Deigenitrix. Sed adhuc locus est tuæ laudationi: adhuc in tuis laudibus omnis lingua balbutit. Non enim sunt loquelæ, neque sermones in omni natione quæ sub cælo est, quibus amplitudo gloriæ tuæ ad plenum valeat explicari. O magna, ô pia, ô multum amabilis Maria, tu nec nominari quidem potes, quin accendas: nec cogitari quin recrees affectus diligentium te: tu nunquam sine dulcedine divinitus tibi insita piæ memoriæ portas ingrederis. Et nunc sequimur te ô Domina, ex totis præcordiis vociferantes ad te: adiuva imbecillitatem nostram, aufer opprobrium nostrum. Vides hanc tunicam pelliceam quæ nos circumdedit? Tunica Evæ parentis nostræ hæc est, quam ad nos olim misera illa transmisit, & supervestivit carnem filiorum suorum, sicut diploide, confusione sua. De manu quippe ipsius duplicis mali semen terra nostra suscepit, & concepit, & peperit nobis spinas & tribulos iniquitatis in anima, calamitatis in corpore, ac per hoc mortem utrobique. O infelix hæreditas! ô dira humanæ carnis infirmitas! usquequo patiemur te? Multum dorfa nostra incuruasti, quia gravis es valde & diu te sustinuimus. Multum minuisti nos ab Angelis, equo & jumentis insipientibus cœquaasti; nimis invaluisti, quæ non nisi morte filii Dei sanari potuisti. Nimis super nos te extulisti, quando & usque ad eum qui super omnia est, incautè ascendisti.

Et quis liberabit nos à corruptela huius miserrimæ pelliculæ? Gratia Salvatoris nostri Filii tui, ô Maria, qui ut infirma nostra tolleret, sponte infirmatus est: & ut mors mortis nostræ ipse fieret, innocens pro peccatoribus mortuus est. Et quis tam idoneus, ut loquatur ad cor Domini nostri JESU CHRISTI, ut tu felix Maria, quæ in secretissimis amplexibus amantissimi filii tui † recubas in meridie sempiterno, eiusque fami-

† add. sua-
viter.

De Virgine Deipara, Sermo. 389

familiarissimo colloquio cum plena cordis lætitia perfrueris. Loquere Domina, quia audit Filius tuus: & quæcunque petieris impetrabis. Invoca bonum nomen eius super nos, ut curemur à vetusta hac lepra carnis & spiritus. Exurge † virus hoc mortiferum exinanitura*, quod de pomi sui reliquiis Eva nobis propinavit: quando succi noxialis gustu ebriata est; & reliquias dimisit parvulis suis. Utinam poculum suum ebria illa totum ebibisset, non item in nos diffudisset †. Te igitur Domina exorante, omne jugum nostrum computrescat à facie olei divinæ misericordiæ: renovetur, ut aquilæ, juvenus nostra, ut novi nova voce novum canticum novis civibus aggregati illic, ubi nova sunt omnia hæc jubulum sempiternum celebrantes in cymbalis jubilationis concinamus. Tollatur hæc crassa nebula ab oculis nostris, ut revelata facie gloriam Domini speculantes in immensum illud pelagus divini luminis absorbeamur à Domini spiritu; ac DEO nostro in vinculis charitatis astricti unum cum ipso efficiamur †: Præstet hoc nobis tuo interventu, ô Maria, Filius tuus Jesus Christus Deus & Dominus noster, cui laus & gloria, & gratiarum actio in sempiterna sæcula, AMEN.

† al. exsuge.
* in M. S. o-
mittitur.

† M. S. ita
leg.
aut totū e-
bibisset, aut
totum effu-
disset.

† al. unus
cum ipso
spiritus.

IN FESTO S. MICHAELIS.

De Angelorum erga nos officiis, & nostra erga ipsos reverentia.

S E R M O I.

Angelorum hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tota solemnitate sermonem. Sed quid de Angelicis spiritibus viles loquantur vermiculi? Credimus sanè, & indubitata fide tenemus divina eos præsentia & visione beatos sine fine lætari in bonis Domini, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quæ nec ipse quidem cogitare, nec illi saltem audire sufficiant? Profectò si ex abundantia cordis os loquitur, sileat nihilominus lingua necesse est ex inopia cogitationis. Attamen si multum est ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in semetipsis, imò in DEO suo Angeli sancti nostris omnino supereminent cordibus; de ea loquamur quam nobis exhibent gratia & charitate. In supernis enim spiritibus non solum admirabilis dignitas, sed dignatio amabilis invenitur. Dignum est proinde, fratres, ut gloriam non capientes, tanto magis amplectamur misericordiam, qua nimirum constat nihilominus abundare domesticos Dei, cœli cives, principes paradisi. Testatur denique Apostolus ipse, qui raptus usque ad tertium cœlum, beatæ illi curiæ meruit interesse, atq; eius nosse secreta ^a; quoniam omnes administratorii ^a Heb. I. d. * sunt spiritus, missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis.

Angelorum
eminentia seu
dignitas.

Eorundem er-
ga nos digna-
tio & chari-
tas.

a Heb. I. d. *

Ccc 2

Neque